

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ

ในการจัดทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มีเจตนารมณ์ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย รวมทั้งกำหนดกลไกในการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาเพื่อช่วยสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยพระราชบัญญัติได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการจัดทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาไว้ 3 ส่วน ได้แก่

1

การจัดทำเอกสารสำหรับการชื้อชวน

ผู้ประกอบการทางการเกษตรต้องจัดทำเอกสารสำหรับการชื้อชวนและร่างสัญญาให้เกษตรกรทราบล่วงหน้าก่อนเข้าทำสัญญา พร้อมทั้งรับรองความถูกต้องของข้อมูลตามเอกสาร โดยเอกสารสำหรับการชื้อชวนอย่างน้อยต้องมีข้อความหรือคำรับรองเกี่ยวกับข้อมูลในการตัดสินใจลงทุนและเข้าทำสัญญา ดังต่อไปนี้

- (1) ข้อมูลทางพาณิชย์ หรือข้อมูลอื่นเป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของผู้ประกอบการทางการเกษตรที่ประสงค์จะชื้อชวนต่อเกษตรกร
 - (2) ข้อมูลแผนการผลิต เงินลงทุน คุณภาพ ตลอดจนประมาณการของจำนวนหรือปริมาณของผลิตผลตามสัญญา ระยะทางที่เหมาะสมในการขนส่ง ระยะเวลาดำเนินการ ความคุ้มค่าในการผลิต และภาระความเสี่ยง
 - (3) ข้อมูลอันจำเป็นในกระบวนการผลิตตามสัญญา รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานของพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ อาหาร ยา ปesticide การผลิต สารเคมี เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าคุณภาพและมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด
- และยังกำหนดให้เอกสารสำหรับการชื้อชวนให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา และหากข้อความใดในสัญญาขัดหรือแย้งกับข้อความในเอกสารสำหรับการชื้อชวนให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่เกษตรกร

2

การจัดทำร่างสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา

สัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาต้องจัดทำเป็นหนังสือ ใช้ข้อความภาษาไทยที่เข้าใจง่าย หากมีศัพท์ทางเทคนิคจะต้องมีคำอธิบายประกอบ และอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อคู่สัญญา สถานที่ติดต่อระหว่างคู่สัญญา และวันที่ทำสัญญา
- (2) วัตถุประสงค์ของสัญญา โดยระบุลักษณะหรือประเภทของการผลิตผลิตผล และคุณภาพของผลิตผลทางการเกษตร
- (3) ระยะเวลาในการปฏิบัติตามสัญญา ต้องมีความสอดคล้องกับระยะเวลาในการผลิต หรือประมาณการระยะเวลาดำเนินการ
- (4) รายละเอียดของสถานที่ผลิต โดยระบุขนาดพื้นที่ และที่ตั้งของสถานที่
- (5) หน้าที่ของคู่สัญญา
- (6) ราคาและวิธีการคำนวณราคาวัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตร หากมีการกำหนดราคาโดยอ้างอิงจากราคาตลาด ต้องกำหนดให้ชัดเจน ณ เวลาใด
- (7) วันและสถานที่ในการส่งมอบผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรและการชำระเงิน ต้องระบุให้ชัดเจน
- (8) เหตุยกเว้นการไม่ปฏิบัติตามสัญญาในกรณีเกิดเหตุสุดวิสัย หรือไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และอยู่นอกเหนือการควบคุมของคู่สัญญา
- (9) กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนของการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรว่าเป็นของคู่สัญญาฝ่ายใด
- (10) ผู้รับความเสี่ยงภัยในผลิตผลทางการเกษตร และความเสี่ยงทางการค้าในกรณีที่ผลิตผลทางการเกษตรไม่สามารถจำหน่ายได้ตามราคาที่กำหนดไว้
- (11) การเยียวยาความเสียหายจากการผิดสัญญา
- (12) สิทธิในการบอกเลิกสัญญาของคู่สัญญา

3

การคุ้มครองเกษตรกร

พระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดให้ข้อตกลงหรือเงื่อนไขในสัญญาที่ไม่เป็นธรรมไม่มีผลใช้บังคับหรือตกเป็นโมฆะ ได้แก่

- (1) ข้อตกลงที่บังคับให้เกษตรกรต้องรับมอบพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ อาหาร ยา สารเคมี เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ที่ไม่มีคุณภาพ หรือไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดในสัญญา หรือที่ไม่มีเวลา หรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าตามที่กฎหมายกำหนด
- (2) ข้อตกลงที่กีดกันหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการทางการเกษตรต่อเกษตรกร ในความชำรุดบกพร่องหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานของพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ อาหาร ยา สารเคมี เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือปัจจัยการผลิต ที่ผู้ประกอบการทางการเกษตรเป็นผู้จัดหา
- (3) ข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่กำหนดให้มีการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน หรือสิทธิใด ๆ ของเกษตรกรให้แก่ผู้ประกอบการทางการเกษตรภายหลังจากการบอกเลิกสัญญาหรือในกรณีที่ผิดสัญญา
- (4) ข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่เกษตรกรต้องรับผิดชอบในสัญญาแม้เกิดเหตุสุดวิสัยหรือสาธารณภัยอันไม่อาจกะทอนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้
- (5) ข้อตกลงที่ให้สิทธิผู้ประกอบการทางการเกษตรในการบอกเลิกสัญญาโดยเกษตรกรไม่ได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
- (6) ข้อตกลงที่เรียกหรือกำหนดให้เกษตรกรต้องมีการเพิ่มขึ้นมากกว่าราคาที่กำหนดไว้ในเวลาที่ทำสัญญา
- (7) ข้อตกลงที่กำหนดให้ต้องนำเงินชดเชยที่เกษตรกรได้รับจากทางราชการหรือค่าสินไหมทดแทนจากการประกันภัยให้แก่ผู้ประกอบการทางการเกษตร
- (8) ข้อตกลงที่กำหนดให้ผู้ประกอบการทางการเกษตรเปลี่ยนแปลงราคาวัตถุดิบ หรือค่าตอบแทนได้เพียงฝ่ายเดียว

นอกจากนี้ กฎหมายยังบังคับให้ผู้ประกอบการทางการเกษตรมีหน้าที่ต้องส่งมอบสัญญาให้เกษตรกรในวันทำสัญญา หากมีข้อผิดพลาดหรือหากสัญญามีรายละเอียดไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เกษตรกรมีสิทธิเลือกที่จะให้เพิ่มข้อความในสัญญาให้ครบถ้วนและให้สัญญานั้นมีผลใช้บังคับต่อไป หรือจะบอกเลิกสัญญานั้นก็ได้

